

Architecten zijn niet alleen ontwerpers, maar ook filosofen en psychologen. De embryonale bouwideeën van een bouwheer in een concreet ontwerp gieten kan enkel als je die persoon kan doorgronden. Ook wanneer je als architect een wezenlijke bijdrage wil leveren aan de ontwikkeling van de stad is het een absolute must om te peilen naar de ziel van die stad. Alfredo De Gregorio maakt met zijn architectenbureau dit soort denkoefeningen voor iedere stad waar ze aan de slag gaan. Zo ook voor Hasselt.

Hasselt: Een stad met een eigen 'karakter'

Als architecten vertrekken we bij een ontwerp steeds van dat wat echt eigen is aan een specifieke stad, stadsdeel, of regio: de zgn. 'stedelijke identiteit'. Ontwerpen doen we niet puur vanuit de willekeurige beeldfantasie, maar vanuit de vormentaal die een stad door de eeuwen heeft opgebouwd, de materialen, allerlei beeldkenmerken, de sfeer,.... Aan het tekenwerk gaat steeds een uitgebreide researchfase vooraf, het peilen naar 'de ziel' van een stad. Wij beschouwen steden als individuen. En zoals met mensen, moet men volgens ons met steden omzichtig omgaan. Hasselt bleek in dat opzicht een stad met een contrastrijk pallet van emoties en attitudes: Hasselt is een stad 'met karakter'. Niettegenstaande het niet kan bogen op een rijk historisch verleden, een groots patrimonium of ijzersterke *urban legends*, komen toch vier sterke basiskennmerken naar voor die men in de architectuur, het stedenbouwkundig patroon, maar vooral in de levende stad, de 'mensenstad', terugvindt. In elk van de vier (psychologische) domeinen zijn we architecturaal actief geweest. Het zijn ook de vier basiskennmerken – uiteraard steeds in een onderlinge combinatie – die we altijd in het achterhoofd houden als we in Hasselt projecten aanvangen:

- 1) **Hasselt als barokke stad:** dit gaat over vrolijkheid, zin voor decor, de façade, winkelen, zien en gezien worden, het extravagante, het uiterlijke vertoon, het detail, het gebaar, individualiteit, expressie...
- 2) **Hasselt als zorgzame stad:** dit gaat over gasthuizen, zorgverlening, solidariteit, maar ook openbaar dienstbetoon in 't algemeen, kwaliteitsbewustzijn, properheid...
- 3) **Hasselt, als romantische stad:** dit gaat over integratie van natuur in stedelijkheid, water, groen, zin voor spontaneiteit, 'hoekjes', Japanse tuin, Herkenrode...
- 4) **Hasselt, planmatig-rationele stad:** zin voor maakbaarheid, structuren, *no-nonsense*-aanpak, ruimtelijke orde, stadsinrichting, ondernemen, handel, nijverheid. Niet toevallig gaat het hier ook telkens om een contrast tussen 'mannelijke' eigenschappen (barok en rationeel) tegenover vrouwelijke kenmerken (zorgzaam en romantisch). Niet toevallig gaat het hier ook telkens om een contrast tussen 'mannelijke' eigenschappen (barok en rationeel) tegenover vrouwelijke kenmerken (zorgzaam en romantisch). Voor het gemak hebben we deze vier kenmerken in een cirkel gevat, waarin telkens een mannelijke eigenschap complementair is met een

Alfredo de Gregorio

vrouwelijk kenmerk: deze cirkel vormt de psychologische basis, een 'canvas' waarop wij onze architectuurprojecten situeren en vormgeven.

1. Hasselt, barokke stad

KENMERKEN: EXTRAVAGANT, THEATRAAL, VERRASSEND, SPEELS, SENSUEEL
In de "hoofdstad van de smaak" is het aantal eet- en drinkgelegenheden haast niet te tellen. Het ware een fout cliché om dit zonder meer te herleiden naar een 'bourgondische' volksaard van het genieten, de daad en de overdaad. Veeleer vertoont Hasselt hier een aangeboren talent voor *zintuiglijk-geïnspireerde theatraaliteit*, een zin voor het gebaar, het raffinement, het affect én het effect. Dit heeft alles te maken met de status van handelsstad, de daaraan verbonden materiële welstand, maar ook het tonen van rijkdom, het extraverte 'etalage'-gevoel van de stad-als-scène, die zich graag van haar beste kant toont, misschien zelfs een beetje schoner dan zij echt is... Vooral de markt en de binnenstad drukken die wat extravagante *palazzo*-sfeer uit, maar ook de *Groene Boulevard* vormt een 'stedelijke

Deze vier karakter-eigenschappen komen uiteraard in steeds wisselende combinaties terug.

scène' voor kunstmanifestaties, sport, naast de gewone stedelijke drukte, het flaneren, de markten... Architecturaal willen we dit vertalen in individualistische accenten, vormen die wijzen op diversiteit en sensualiteit, een sterke 'korrel' die complexiteit creëert zonder de samenhang te verbreken.

2. Hasselt, stad met een traditie van zorg en gemeenschapszin

KENMERKEN: SOBER, COLLECTIEF, INTIEM, WARM
Hasselt is een 'warme stad' met een sterk gemeenschapsinstinct, een 'vrouwelijke' traditie die met zorgen en helen te maken heeft, een zin voor globaliteit en menselijke waardigheid, van de middeleeuwse religieuze *caritas* (oorsprong van het *Oud Gasthuis*) tot de moderne verpleeginstellingen en -scholen. Dit heeft zich vertaald in een voortrekkersrol die Hasselt tot op vandaag speelt, als 'zorgzame stad' met veel aandacht voor burgercomfort, onderwijs en publiek dienstbetoon (openbaar vervoer, bibliotheken, ziekenhuizen...). In heel onze filosofie van de publieke ruimte stads-herwaardering heeft dit gegeven van het emotioneel gedragen collectief belang, een speciale plaats. Architecturaal uit dit vrouwelijk element zich dan ook in intiem-collectieve structuren, ruimtes die voor iedereen openstaan zonder dat ze tochten of zich opdringen, openbare voorzieningen met een 'warme' touch. Projecten zoals de renovatie van het *Virga Jesse Ziekenhuis* en de *OCMW-zorgcampus* zijn telkens geïnspireerd door de oorspronkelijke Hasseltse combinatie van intimiteit en efficiëntie, met als archetype het middeleeuwse *Oud Gasthuis* aan de Demer.

3. Hasselt, moderne, 'maakbare' stad:
KENMERKEN: GEOMETRISCH, OVERZICHTELIJK, MODERN, RATIONEEL
Het positieve Hasselts imago is dat van de stad die in staat is "zichzelf te maken". Dit heeft te maken met een rationele inslag die men 'modern' kan noemen, in de zin van een geloof in structurele opwaardering.

ALFREDO DE GREGORIO & PARTNERS

ALFREDO DE GREGORIO & PARTNERS

Hasselaren bekijken zich niet op het verleden en zijn geen dromers; dit heeft te maken met een nuchtere en constructivistische ingesteldheid, voortspruitend uit de traditie van *bonne ville* ('goede stede'). En dat is een mannelijke component in de globale stedelijke identiteit. Architecturaal uit dit zich in geometrische duidelijkheid, overzicht, een *no-nonsense*-aanpak, en een zekere urbanistische durf. Historisch houdt dit kenmerk verband met de industriële ontwikkeling in de 19de eeuw en het ontstaan van de *Kanaalkom*. Maar ook hedendaagse projecten als de *Groene Boulevard*, of de *media-site* rond Kinopolis getuigen van een sterke rationele en vooruitstrevende inslag, waarbij stedelijke architectuur niet alleen dingen tracht in stand te houden maar ook lijnen durft te projecteren, trajecten uittekent, de 'ideale stad' tracht te concipiëren en te verwezenlijken. Het positief imago van Hasselt heeft voor een flink stuk met die constructivistische geest te maken. Het uit zich in rechte lijnen, grote bogen en doorsteken, regelmatige vormen, overzicht.

4. Hasselt, gezellige, romantische stad van water en groen

KENMERKEN: INFORMEEL, POËTISCH, WATER EN GROEN, SPONTAAN
De vierde pool van het Hasselts kwartet is weerom 'vrouwelijk'. Zoals al aangegeven, is

de Hasseltse maakbaarheidsidee altijd geschaduwd door een behoefte om de natuur haar gang te laten gaan, en de 'dingen niet te willen forceren'. Misschien is het ook wel echt 'Limburgs'. Daardoor wordt het Hasselts modernisme nooit wereldvreemd of dogmatisch: *als de tijd niet rijp is, dan doen we het niet*. Het is een bijna Zen-benadering die naar de Japanse Tuin refereert, maar die als stilte-accent terugkeert in de *Kanaalkom*, de *Groene Boulevard*, de *zorgcampus* in het stadspark of de *Veldmansberg*-woonwijk. De romantiek van Hasselt verschijnt daar, waar maakbare en gemaakte structuren terug doortochten worden met poëzie, een zekere mate van informele chaos, die deconditioneert en doet dromen. Typologisch overheersen hier een dubbelheid van 'rationele vormen' (de rechte lijn), die doorbroken wordt met 'irrationele elementen', waardoor een quasi-doolhofstructuur ontstaat, een bestudeerde onoverzichtelijkheid

die 'hoekjes' creëert, en dus mogelijkheid tot menselijke warmte-uitwisseling. Architecturaal vraagt dit vooral om de aanwezigheid van groen en water. Het zijn twee 'verzachtende' elementen die voor ons niet tot het meubilair behoren, maar die wezenlijk deel uitmaken van een architecturaal totaalbeeld. Het is met deze imaginaire bouwstenen dat we aan een stad als Hasselt mee willen bouwen tot de stad die ze altijd geweest is en ook altijd heeft willen zijn. De stad is nooit af, ze is steeds een momentopname van een groeiproces. Het is nooit de bedoeling, om een idee te 'forceren' of een architecturale visie te willen inprenen. Het idee moet vanuit de levende stad zelf komen, het is aan de architecten om te luisteren, te observeren, te lezen, te ontcijferen. Steeds fragmentair, en juist daarom zo levensrecht, komt een stad uit de steigers die tegengestelde eigenschappen combineert tot een sterk organisch geheel.

ALFREDO DE GREGORIO & PARTNERS